

EL LLENGUATGE

La hi van
regalar

Que en un text en què, des de tots els punts de vista, és exigible un mínim de rigor, arribi a aparèixer una frase com «Se la van regalar» en lloc de *La hi van regalar* —tal com comentàvem ahir—, és un fet que ens preocupa tant que creiem que importa d'insistir-hi. La renúncia al sistema pronominal propi i l'adopció, en lloc seu, del sistema castellà, que constitueix l'ús d'una frase com «Se la van regalar», és tan sorprenent i colpidora que no ens podem resignar a veure-hi simplement un cas més de calc sintàctic.

El conjunt pronominal *la hi*, que és sempre la coincidència d'un acusatiu del femení singular amb un datiu del singular (o bé amb un locatiu), en el llenguatge parlat és usualment objecte d'una contracció que, segons dèiem, si de cas s'hauria d'escriure *l'hi*, però que, és clar, és pronunciada *li*, igual que el pronom datiu. Així, en lloc de *La hi van regalar* diem, habitualment, «*Li van regalar*», transcripció o representació gràfica que revela tot seguit la condició d'oració incompleta. Quan, en l'expressió habitual de la llengua parlada, diem, per exemple, *Volia una agenda i jo l'hi* (pronunciat *li*) *vaig regalar*, ningú no sent la segona oració com si fos incompleta i és poc probable —si no es tracta d'algú fortament castellanitzat— que hi hagi qui la substitueixi per «...i se la vaig regalar». Notem que aquesta solució és la normal

—l'habitual i la normativa— quan l'acusatiu és del masculí: *Volia aquell llibre i jo l'hi* (pronunciat *li*) *vaig regalar*. Però els casos pràctics de l'ús de la llengua són sovint més complexos que no pas els exemples amb què il·lustrem les regles gramaticals. És freqüent, així, que l'antecedent d'un pronom (és a dir, el grup nominal que substituïm per mitjà d'aquest pronom) figuri, en un text, molt abans que el pronom que el substituirà. Si aquest antecedent és, per exemple, *l'agenda* (*la polsera, la bufanda*, etc.), és lògic, en una substitució pronominal molt allunyada, que hom senti la necessitat que hi sigui ben explícit el gènere (femení) a què pertany, necessitat que no satisfan ni la contracció *l'hi* ni, menys encara, la forma simple *li*, de pronunciació idèntica. Aleshores, la incapacitat per a trobar la solució correcta i, alhora, ben explícita *la hi*, es resol en el recurs d'un calc sintàctic del castellà, fet lamentable que ens hauria certament d'invitar a fer-nos algunes reflexions.

Albert Jané